

ПЕРЕЯСЛАВСЬКА ЛЕГЕНДА

Комітет для відзначення 300-ліття боротьби
України проти Московщини

Лондон, Манчестр, Брадфорд,
Ноттінггам, Едінбург.

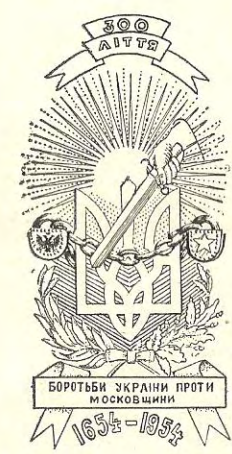
1954

1654

1954

ПЕРЕЯСЛАВСЬКА ЛЕГЕНДА

Комітет для відзначення 300-ліття боротьби
України проти Московщини
Лондон, Манчестер, Брадфорд,
Ноттінгам, Едінбург.
1954

ПЕРЕЯСЛАВСЬКА ЛЕГЕНДА

Бувають легенди світлі, радісні, але бувають і фальшиві, сумні та скорботні.

Так існує вже триста років наскрізь неправдива, штучна «Переяславська легенда» про «добровільне злучення» України з Московщиною, про «воз'єднання Руси» переяславською угодою 18 січня 1654 р., гетьмана Богдана Хмельницького з царем Олексієм Романовим, на якій то «легенді» сьогоднішня спадкоємиця білих царів — большевицька влада ССРСР — основує свої шумні святкування трьохсотліття фатальної для України умови.

»На переяславську умову ми звикли дивитись крізь призму пізніше витвореної Переяславської Легенди. А власне треба одрізнати ці дві абсолютно різні форми одного й того самого історичного факту» — слушно каже Вячеслав Липинський («Україна на переломі», стор. 28).

Для того, щоб мати право говорити про «воз'єднання» треба перш за все доказати, що було роз'єднання.

Отже, вже в XII. віці, коли в сьогоднішній Московщині обіймала владу незаконна галузь київських Мономаховичів, не було жодної єдності. Було це звичайне особисте заволодіння чужоплеменною землею і запевнення її собі, а не Київській державі. В наступних віках Україна і Московщина жили окремим життям, ані національно, ані державно незв'язаним. Стосунки між ними були лише сусідські та, в залежності від обставин, гірші чи ліпші. А всякі спроби зробити їх тіснішими, на що могли впливати родинні зв'язки поміж князями, давали в результаті такі факти, як вирізання в 1155 р., киянами

всіх суздальців, що з Юрієм Довгоруком в Україну прибули, або кривавий наїзд 1169 р. і нечуване знищення і пограбовання Києва Андрієм Боголюбським. Підступні зусилля вмішуватися в українські справи з боку московських князів виражалися завсіди або в звичайних нападах, як, наприклад, братів згаданого вище Андрія — Гліба і Михайла (1169-1172), або у випрошуванні собі татарських «ярликів» на українські землі, як це два рази зробив Ярослав, внук Довгорукого, противлячись тодішньому українському володареві Королеві Данилові (1236-1246). Дальше, спроби Москви використати прояви українського опору у відношенні до Литви і Польщі скомпромітували і знівечили сепаратизм Свитригайла, повстання князів Слуцьких і Глинських та привели до загарбання Сіверщини в XV. і XVI. віках.

Своє відношення до Московщини лицарська українська еліта виявила, коли під проводом князя Константина Острозького розгромила під Оршою 1514 р. російське військо і коли в 1613 р. з гетьманом Петром Конашевичем Сагайдачним облягала Москву.

Не шукання «воз'єднання» з Московщиною привело Богдана Хмельницького до зустрічі з послами Олексія Романова в Переяславі в січні 1654; не бажання державного злучення і «підданства» штовхнуло його на цей крок!

Не на це підніс він повстання в 1648 р., не для цього вів він майже безпереривну війну і не для цього розвинув широку дипломатичну діяльність: заключив три умови з Польщею, дві з Туреччиною, одну з Швецією і союз з Кримським Ханом, не для цього складав плян великої коаліції, приймав посольства не лише близьких сусідів, але й німецького імператора та далекої Венецької Республіки. Не для того, щоб кинути москалям на поталу свою Україну і Військо Запорозьке приклав він стільки зусиль, щоб визволити їх з тяжких узів, якими вони були зв'язані з Польщею, створити незалежну владу і нові державні умови життя.

Що ж привело Богдана Хмельницького і його співробітників до шукання протекції і союзу у московського царя?

Вячеслав Липинський називає становище, в якому опинилися гетьман і Військо Запорозьке в 1653 році, після тяжкої жванецької кампанії, після невдач у Молдавії та смерти сина Тимофія, «дійсно трагічним, безвихідним», бо Польща, вважаючи Хмельницького остаточно виснаженим, відмовлялася говорити з гетьмаськими послами та готовилася до великого походу на початку 1654 р. для остаточного приборкання «збунтованої України», а хан татарський під Жванцем цинічно зрадив свого союзника і вертаючись до дому брав «ясир» де хотів і скільки хотів. («Україна не переломі», стор. 27).

Дмитро Дорошенко звертає увагу, що «спроба відбитися від Польщі за допомогою Туреччини не дала добрих наслідків, що татари показали себе дуже ненадійними союзниками, що вже від 1649 р. Хмельницький веде постійні зносини з Москвою і підбиває її на війну з Польщею, що він апелює до релігійного почуття московського царя і вабить його поворотом не так давно віднятої поляками Сіверської Землі» (яку москалі загарбали в XVI в., «Нарис Історії України», II, стор. 36), що підтверджує, в яких тяжких обставинах приходилося гетьманові вести свою, хоч позначену перемогами, визвольну акцію.

Передбачаючи, мабуть, страшенну «руїну», яка насовувалась на Україну, Богдан Хмельницький на зустрічі з московськими послами в Переяславі погодився присягнути на «вірність» цареві з тим, що зміст тої вірності і межі її мали бути оформлені в найближчому часі...

В Переяславі, в січні 1654 р., взагалі ніякого писаного договору не заключено. Велися лише переговори, а, як каже Дмитро Дорошенко, «означення взаємин між Україною і Москвою відложено на пізніше».

Це «пізніше» сталося майже негайно, на нарадах гетьмана з старшиною в Корсуні і Чигирині, в результаті яких складено 23 пункти умови, серед яких

ціла низка говорила про війну і участь у них московських сил. Ці пункти повезли до Москви послі Самійло Богданович-Зарудний і Павло Тетеря-Моржковський, які два тижні переговорювалися з царськими відпоручниками і, нарешті, 27-го березня 1654 року отримали цілу низку документів, серед яких, у заміну згаданих 23 українських пунктів, 11 «статтей». Всім цим документам було надано форму внутрішніх державних розпорядків і царських ласкавих надань.

Мусіло це бути для гетьмана і старшини великим розчаруванням, але цар був вже розпочав війну з Польщею і це заставляло їх до часу миритися з порушенням обіцянок.

Негайно після переяславського з'їзду, до Києва прибув російський воевода з сильним гарнізоном та силою було заставлено українські міста присягати «на вірність» цареві помимо опору і протестів не лише таких видатних достойників, як Сильвестр Косів, Київській Митрополит, та Іван Федорович Богун, полковник вінницький і наказний гетьман, як і великої кількості шляхти, духівництво і міщани.

Проф. д-р І. Огієнко (Митрополит канадійський Ілларіон) писав в 1921 р.: «Коли Богдан Хмельницький надумав оддатися Москві, духовенство стрівожилося і наважилося не дати Богданові довести до діла його заміри. Духовенство гостро пішло проти Москви». Далі наводить він промову черкаського протопопа Хведора Гурського, «великого богослова свого часу і славного проповідника» про те, що «дари московски покрити рогожками то и народ, соединившийся с Москвитянами оденется в рогожки и подрогожки... И сіи предзнаменованія вернее и прервосходнее всех оракулов на свете», додаючи, що ця промова Гурського зробила більше вражіння, ніж промова Хмельницького в оборону Москви. На Раді знявся галас, пішов заколот проти Богдана, його назвали зрадником, кричали, що він підкуплений Москвою і продає Україну («Як Москва взяла під свою владу Церкву Українську», стор. 6, 7; Н. Маркович, Історія Малоросії», I, стор. 257; Архив Ю. З. Р., ч. I, т. V. стор 39-40; Аркас: Історія).

Хоч нема найменшого сумніву, що договірні пункти були один за одним обговорювані і що між московським царством та Військом Запорозьким, як самостійною державою, був врешті складений договір, але форма цього «трактату» дуже невиразна.

Оригінал пересланих з Москви 11-ти «статтей» не зберігся. Відомою є лише чернетка з примітками московських дяків, а опубліковані згодом 14 пунктів, названі «статтями Богдана Хмельницького», це, як довів Л. Шафранов фальсифікат, сфабрикований у московських канцеляріях для представлення в 1659 році Юрієві Хмельницькому (А. Яковлів: «Українсько-московські договори», стор. 574).

З цього видно, що московсько-українські «союзницькі» взаємини починаються від фальсифікату і під знаком фальсифікатів проходять аж до наших часів, коли досягають кульмінаційної висоти.

Коли гетьман Хмельницький бажав, як гадає Вячеслав Липинський, лише військового союзу і тому звертав малу увагу на форму договору, то в Москві на цю форму звернули пильну увагу і всі документи з нею зв'язані мають виключно внутрішній, себто державно, а не міжнародно-правний характер.

Це лягло в основу «легенди» і було далекозорим фальсифікатом зручно підсуненим Хмельницькому, його дорадникам і відпоручникам тоді, коли вони заключали по суті міждержавний договір. Обидві сторони це признавали і казали у повні слів тодішньої московської церемоніяльності і канцелярщини. Зформульовані як царські милостиві надавчі грамоти, або, як «статті», які бояри «присудили», а цар затвердив, були в дійсності відповідями на пропозиції, чи вимоги гетьмана і Війська Запорозького. Поки жив Богдан Хмельницький українська влада була цілком незалежна, не платила навіть обіцяної данини, бо потребувала грошей на війну і дозволяла собі навіть докоряти цареві, що без її відома заключив мир з Польщею та продовжувати свої зносини з багатьма державами. Завжди ці держави трактували Військо Запорозьке, як існуючу де-факто незалежну державу і зносилися з Хмельницьким, як з головою держави. Про це Москва знала і сама так

Богдана Хмельницького і Військо Запорозьке трактувала, не занедбуючи одначе підкладати підвалини під «легенду» і ставити дороговкази на майбутнє.

Від недотримання союзницьких обітниць і нехтування забезпеченими правами, через все нові підробки «Статей Хмельницького», накидані при виборі кожного гетьмана, привела російська «протекція» Україну до стану звичайної провінції, тоді, коли в 1654 р. існувала зорганізована Українська Держава з територією, що відповідала Брацлавщині, Київщині і Чернігівщині (з Сіверщиною, яку Хмельницький уступав цареві), з своїм Головою, урядом і Радою та населенням, яке їх владу визнавало.

І цілком природно, слушно і заслужено вразлива на правду та дійсність думка Тараса Шевченка реагує на легенду про добровільне з'єднання України з Росією низкою гострих докорів Богданові Хмельницькому. Шевченко цим розбиває легенду і через нього говорить дух давнини разом з власним обуренням і озлобленням за те, що він сам бачив.

Отак то Богдане
Занепастив еси вбогу
Сироту Україну

(Суботів)

— каже поет, оцінюючи коротко, ляпідарним словом «занепастив» цілий зміст заключеного в 1654, в безнадійній розпуці, гетьмансько-царського договору.

Шевченкова Україна, себто правдива, не та, що в «мережаній лівреї ходить, не та, якій руки «царськими чинами скрутили», не та, в яку за триста років потрапили вмовити «перейславську легенду», а та, яка боролася, падала, стогнала в неволі, вставала і горда казала:

Ой Богдане,
Нерозумний сину,
Подивись тепер на матір
На свою Україну,
Що співала, ридала
Про свою недолю,
Що колишучи співала

Виглядала волю.
Ой, Богдане, Богданочку,
Якби була знала, —
У колищі б задумала,
Під серцем приспала.

(Розрита Могила)

Історик може, захоплений геніяльністю Хмельницького, списувати його успіхи, розуміти його трагічне шамотіння, визнавати в ньому творця незалежної держави і подивляти зручність його дипломатичних заходів, але народне мочуття, яке знайшло в чутливій душі поета свій відгук, не може йти за істориком.

Воно про «Богдана недомудра, ледачого сина» (Сліпий), незадумуючись над жодними історичними причинами, згадує лише, коли дошкульно відчувається загальне нещастя, або дивлячись на пам'ятник на Софійській площі в Києві, на яким красується легендарний напис:

»Богдану Хмельницькому
Благодарная Россія«

Для Шевченка все лихо в пануванні Москви, якій необачно віддав Україну Богдан Хмельницький, згідно з легендою, яку Москва створила, закріпила, всім нав'язала і сьогодні продовжує розголошувати на весь світ і бучно святкувати її трьохсотліття, тому у нього навіть берестецьке поле жаліється в пророчому видінні:

Та ще мене гайворони
Укрили з півночі,
Клюють очі козацькі,
А трупу не хотять

(Ой чого ти почорніло)

Бо сьогодні не пасивних українських трупів, не лише «самоотвержених» потрібно, а активних, щоб гукали «слава» перейславському трьохсотліттю, щоб з належним духом засідали в міжнародних об'єднаннях, щоб ширили російський зміст у дозволений українській формі, переконували про «воз'єднання» 1654 р. і його сьгоднішню силу.

Але вже, коли приготовлялися до переяславської зустрічі, коли царські послі приїздили з дарами в рогожах — проти московсько-українського союзу існувала поважна опозиція, як свідчить наведена вище цитата і сам Хмельницький не почував себе дуже певним. І він шукав у громадській думці підтримки та звертався до своєї моральної зверхності, від якої дістав булаву, до Війська Запорозького Низового, до Січі і повідомляв Отамана Кошового про свої наміри, прохаючи поради. Запорожці з Січі відповіли лише, як занотував польський автор Р. Равіта Гавронський (Козаччина, стор. 103), що «неможливо повернути до давньої приязні з Польщею», але заохочення до нового союзу не дали.

Негайно після смерти Богдана Хмельницького, в завірюсі з приводу бажання старого гетьмана, щоб його син Юрій був його наступником та у зв'язку з вибором Івана Виговського, показала незгідність поміж російським і українським інтерпретуванням заключеного договору. Виговський між іншим заявив: «Цареві присягав небіщик, а не я», зводячи навіть увесь договір до якості персональної угоди поміж померлим гетьманом і царем. На Україну посунуло російське військо, явно підтримуючи і розвиваючи опозицію проти Виговського, поширюючи незгоду, сварки і заколот. Особливе значення має те, що Москва посилала тоді посольство за посольством до Війська Запорозького зі все новими пропозиціями і додатками до «статтей Хмельницького», відмовляючись від них, коли зустрічалася з обуренням і спротивом, словом, вела переговори про новий договір, для якого схемою мав бути попередній. Тимчасом, продовжувався заколот, розгорялась братовбивча війна, провокована Москвою, її інтригами проти Виговського, які так глибоко запали в пам'ять, що до сьогодні складають нерозривну частину переяславської легенди.

В рік після смерти Хмельницького, після зусиль все ж таки зберегти союз між українським гетьманством і московським царством, як двома незалежними державами, розгромивши опозицію Барабаша, Довгала і Пушкаря, Виговський пориває з Росією,

б'є її війська на голову під Конотопом, заганяє аж за Сейм і наводить жах на царську Москву.

Одначе, це не була остаточна перемога, ані остаточне зірвання! Московська демагогія, підкуплювання одних, задобрування других, привели до нового договору у тому ж Переяславі в 1659 р., на підставі підроблених чотирнадцяти «статтей» з новим гетьманом Юрієм Хмельницьким.

З цього і з того, що далі, при виборі кожного гетьмана Москва все просувала нові пункти, покликуючись, одначе, в своїх урядових заявах і царських актах на «переяславський договір», на «трактат» між двома державами, видно, як слушно завважує найліпший знавець цього питання проф. Андрій Яковлів, що Росія тоді ще трактувала фактично Україну як державу, з якою треба було умовлятися.

Не перешкодило це їй, сіючи весь час внутрішню незгоду, ослаблюючи національну свідомість і державну відпорність, фальшуючи «статті Богдана Хмельницького» і вводячи нові, заволідити цілою Україною і знищити її відрубність. Як сьогодні, через спільну комуністичну партію та через більшовицький інтернаціоналізм, так триста років тому, Росія, через вигаданий триєдиний расизм і через єдність церковну завела Україну в свою неволю, скрутивши руки одним царськими чинами, другим — сибірськими кайданами.

На думку проф. Андрія Яковліва, з якою згоджується Грушевський, Слабченко, Окиншевич і навіть російський учений Сергієвич, договором Хмельницького з Москвою був встановлений військовий союз і відносини, які «дуже близько підходять до відносин номінальної, васальної залежності чи протекторату».

Богдан Хмельницький дивився на договір з московським царем, як на звичайний договір, встановлюючий «протекцію» і запевнюючий військову допомогу. До заключення його привело гетьмана жаліве положення його держави, оточеної ворогами і значно слабшої від московської. Сам він швидко розчарувався в мріях про московську протекцію і

вже в рік після угоди шукав нового порозуміння з Польщею, підкреслюючи тим, що «Переяславський договір» не може вважатися легендарно вічним, бо був лише часовим і кон'юнктуральним.

Ще виразніше це зазначили Виговський в своєму зверненні до всіх держав світу і заключенням гадяцького договору, Юрій Хмельницький в Чуднівській умові з Польщею, Дорошенко в умові з Туреччиною, Ханенко в новій умові з Польщею, врешті Мазепа своїм союзом з Карлом XII, королем шведським, підтвердженням Орликом на еміграції.

Але не лише постійне зазначування своєї окремішності в різних актах свідчить, що ані український нарід, ані його справжні провідники про жодне вічне з'єднання з Росією не думали, бо на підтвердження всіх паперових заяв приходили зв'язки з іншими сусідами і з Заходом, себто зо всім, що Росія завжди ненавиділа і що являється різко відмінним від всього російського, та повстання і війни.

Росія від самого початку союзу з Україною почала ломати і фальшувати договірні пункти, щоб запхати український нарід до своєї в'язниці народів. Це їй врешті вдалося, але не може їй вдатися переконувати нас в дійсності «Переяславської легенди», що вона, зрештою, на протязі трьохсот літ робила, а сьогодні завершує урочистим святкуванням.

Тяжкі обставини і помилки, як наприклад, незвертання належної уваги на форму договору, привели до поневолення України, але вступаючи в союз з Московщиною, Військо Запорозьке, як офіційно називалася українська держава, не зрікалося ані крихти своїх прав, чого найліпшим доказом є поновлювання договорів, які та ж Москва в низці царських наказів, інструкцій послам, проектів договорних пунктів і урядових деклярацій сама «договорами» називає. Отже, не про «підданство» московському цареві говорилося в Переяславі, коли присягалася «на вірність» і сам той цар та його бояри і дяки про це не думали, коли складали договір за договором. З підданими не умовляється, їм вистане наказати.

Користуючись своєю силою, спираючись на форму, яку нераз її українські контрагенти переочува-

ли, фальшуючи те, що сама попереду прийняла і скріпила, сіючи демагогічно сварки поміж українськими станами і клясами, підкупством і інтригами викликаючи колотнечу і підтримуючи руїнницькі елементи, що резхитували національну єдність, Росія позбавила Україну всього того, що зобов'язалася зберігати.

І невдається росіянам переконати когонебудь, хто чесно розглядатиме зміст умови 1654 р. поміж гетьманом Богданом Хмельницьким і царем Олексієм Романовим, що це було вільне з'єднання на засаді підданства України в московській державі, бо коли б так було, то не признавав би цар українській шляхті, духівництву, козацтву чи міщанству низки таких прав і привілеїв, про які в його державі ніхто не чув і не відважувався мріяти. І як тільки Москва стала досить сильною то почала одно за одним свої признання ламати, привілеї касувати та перемінювати і нехтувати правами, що, розуміється, другу сторону, необережно довірливо прийавшу невдачу форму договору, звільняло від всяких зобов'язань.

Вже Петро I. в 1723 р., забороняючи вибирати гетьмана, писав: «Як всім відомо, що з часів першого гетьмана Богдана Хмельницького навіть до Скоропадського, всі гетьмани виявилися зрадниками і яку біду від того поносило наше «государство»» (Повне Зібрання Законів) то щож це значить, коли ми знаємо, що між ними були такі, що вірили в союз з Москвою і за цей союз боролися зі своїми політичними противниками? Значить воно, що кожний гетьман навіть найнедолужніший в своїх політичних комбінаціях, був примушений протестувати проти московського безправ'я, проти зловживань москалів в Україні і це й була та «зрада», якою росіянин цар, учений правник, історик чи звичайний агітатор лякають на протязі трьохсот літ «малоросійську шатость» і переконують у вічному з'єднанні.

Злощасна умова 1654 року, охрещена Переяславською, бо в Переяславі відбулася зустріч з московськими послами, була причиною всіх надужити Москви, не завдяки своєму дійсному змістові, а завдяки нечувано хибній формі та вирощеній на цій формі переяславській легенді.

**ЛОНДОН. Маніфестаційне віче з приводу 300-ліття боротьби України проти Московщини.
Промовляє Князь Токаржевський-Карашевич.**

Вистане навести ступневе, силою накидане обмежування фактичної самостійності України, цілу гру, якби kota з пійманою мишкою, щоб побачити ясно, що справа не була легкою для Москви і, що спротив не раз примущував її до попускання віжок, щоб не викликати в невідповідний час небезпечного вибуху. Такими ступневими обмежуваннями самостійності і затираннями відрубності України були: створення малоросійської колегії, як зверхности над гетьманом, підпорядкування справ України російському сенатові, а не посольському «приказові» чи міністерству закордонних справ, як повинно було бути, піддання української Церкви московському патріархові і Петербурзькому Синодові, скасування митного кордону, включення української шляхти до російського «дворянства» і провірка її походження, уніфікація законів і судів згідно з російськими, українському народові чужими положеннями, врешті запровадження кріпацтва, або звільнення від нього завдяки «царській ласці», зруйнування Січі і Війська Низового і знищення всього автономного устрою. А царське ласкаве полегшування від часу до часу, як наприклад, дозвіл на вибір гетьманів Данила Апостола і Кирила Розумовського, заведення різних «куцих» земських пілг, або вже советські «пускання віжок» в роках між 1922-1930, не були нічим іншим, як засобом, щоби «Малоросію прибрать к рукам», як примиренням з деякими українськими формами, щоб запевнити перевагу російському змістові.

Тріумфом цього російського змісту української дійсности має бути цьогорічне святкування трьохсотліття брехливо оціненого і представленого «Переяславського трактату», але це Москві не вдасться!

Український народ, коли згадує про переяславську гетьмансько-царську угоду то лише, як про нещастя, що було безпосередньою причиною поділу України, трагічного поневолення і присутности москалів на Україні по сьогоднішній день.

Проти цього всього український народ бореться, отже бореться проти тої ідеї, якій святкуваннями своїми Росія хоче запевнити легендарну силу.

ГЕТЬ З ПЕРЕЯСЛАВСЬКОЮ ЛЕГЕНДОЮ!

МОСКВІ НЕ ПОДОЛАТИ УКРАЇНУ — УКРАЇНА БОРЕТЬСЯ І ПЕРЕМОЖЕ

Не Переяслав, а Конотоп — вказує шлях до відновлення Самостійної, Суверенної Української Держави. Тисячі українців у Великій Британії маніфестують. Масові віча для відзначення 300-ліття боротьби України проти Московщини розкривають злочинний фальш Кремля

Всеукраїнські Маніфестаційні Віча для відзначення 300-ліття боротьби України проти Московщини відбулись дня 11 квітня 1954, одночасно в Лондоні, Манчестері, Ноттінгамі, Брандфорд і Единбурзі.

Український загаль у Великій Британії знову в сильних і організованих лавах провів дію для того, щоб викрити московське підступство, щоб опрокинути фальшиву пропаганду про російсько-українське «воз'єднання» і «дружбу», що її галасливо веде Москва з приводу трьохсотих роковин нещасливої Переяславської умови. Україна не дружила з Москвою, а впродовж тих трьохсот літ вела криваву і героїчну, неугасаючу і жертвенну боротьбу за волю і незалежність від Москви. З розбійником і злочинцем, з тим, що протягає свої загарбницькі руки по не свої землі, що жажливо поневолює другі народи, що чоботом вандала топче наші святощі, **Україна дружити не може!**

Тисячі учасників на Вічах ясно заявили, що Москві не вдасться здемобілізувати українського народу. Український визвольно-революційний фронт проти Москви — непохитний і незломний. Москва мусить знати, що українці будуть боротись з **кожною імпе-**

ріялістичною Росією аж до перемоги — до розбиття тюрми народів, до відбудови Української Держави, вільної і відокремленої від ворожої Москви.

Тисячні маси українців за допомогою тих добре переведених Віч, знову розбуджували приспане сумління вільного ще світу, байдужого до несправедливості і злочинного поневолення Москвою цілої низки народів, показали знову правдиве, загарбницьке обличчя варварської Москви і, в першу чергу, вказали на безперервну визвольну боротьбу України, що її ведуть українці посередньо і в інтересі того нечулого на чужу кривду егоїстичного Заходу, який ще досі не усвідомив собі вповні комуністичної московської загрози.

Маніфестаційні Віча викликали заінтересування серед британців. Багато з них брало участь у Вічах.

Двадцять шість різних британських часописів помістили обширні описи подій, тепло і дружньо їх коментували. Спостерегти можна в них розуміння східності московського «воз'єднання» з Україною.

«Українці доборюють російське ярмо» — пише в заголовку статті Телеграф енд Аргус.

«Вільна Україна необхідна для миру» — Католік Таймс.

«Боротьба українців за волю буде продовжуватись» — Йоркшір Обсервер.

«Тисячі українців у Вел. Британії слухали вчора палкі промови і непохитно ствердили, що тристалитня боротьба України за волю проти російської окупації буде продовжуватись». — Дейлі Гералд.

«Не дивлячись на жахливий гніт і терор, підпільна боротьба в Україні продовжується. Москві ніколи не знищити українського духа». — Юніверс.

І багато інших, тому подібних сильних і приязних висловів можна навести.

Ось назви лише деяких газет (вчислення всіх заняло б багато місця), що друкували описи влаштованої події: «Дейлі Мейл», «Дейлі Гералд», «Юніверс», «Скотсмен», «Айрші Індепендент», «Глязгов Гералд», «Ноттінггам Івнінг Ньюз», «Манчестер Сіті

Нюз», «Дейлі Рекорд», «Йоркшір Обсервер», «Діспеч — Манчестер», та інші.

Комітет для відзначення 300-ліття боротьби України проти Московщини, що його покликано до дії з ініціативи СВУ і СУМ-у у Великій Британії, на чолі з проф. П. Олійниченком, діяв через місцеві Комітети в п'яти різних більших місцевостях. Всі п'ять Віч відбулись одночасно. Їх попередила роз'яснюючо-інформаційна акція між британцями. Роздано біля сорока тисяч відповідних летючок в англійській мові. Летючки разом зі супровідним листом розіслано всім редакціям часописів і визначним британцям. Крім летючок, виготовлено також в українській і англійській мові по містецьки-виконану програмку.

В Лондоні у Вічу взяло участь 600 українців. Глибоко продуману промову виголосив кн. Токаржевський-Карашевич. Від англійців виступили із висловами солідаризації і підтримки полк. Брей і бувший посадник міста Бедфорду містер Тарнер. На увагу заслуговує дбайливо виконана збірна деклямація патріотичного і протимосковського вірша. П. М. Кіс промовляв в імені мадярських організацій в Лондоні. Довготриваючими оплесками прийнято резолюції.

В Манчестері, 1300 українців, як говориться про це в резолюції, висловили «готовість до боротьби з ворогом за перемогу української національної ідеї — визволення і незалеження України. На залі великі, палкі кличі. Сцена прикрашена гарно виконаною етнографічною мапою України. Крім українських промовців виступали також представники від білорусів, латишів і козаків. Привіти прислали посадики міст Манчестеру і Сальфорду. Другою частиною Віча був репрезентативний концерт, що його виконали три хори: з Манчестеру, Олдгаму і Рочдейлу. Манчестерський Комітет дуже інтенсивно діяв і після переведення Віча не припиняє акції. Дня 1 травня в тій окрузі, в усіх навіть малих місцевостях роздавалися знову летючки в англійській мові.

В Брадфорді на Віче прибуло понад тисячу українців. В день перед Вічем роздано британському населенню тої округи 12 000 летючок англійською мовою. Після змістовного реферату, що його виголосив

п. С. Корибутяк, виступили також представники від козаків, литовців і естонців. Брадфордська преса виказала особливе зацікавлення Вічем.

В Ноттінгамі, на Вічу від англійців виступав шеріф (перша особа в місті) Ноттінгаму. Репрезентативну залю заповнили понад вісімсот українців. Участь брали також представники інших національностей, поневолених Москвою. Місцевий Комітет виготовив гарний значок з приводу Віча, який роздано кожному учасникові. Сцену прикрашувала дбайливо виконана декорація — герб України в кайданах, що їх протинає меч.

В Едінбурзі, до п'ятисот українців промовляв др. Лятишевський. Заля відповідно удекорована. Участь у Вічі взяли також і представники інших національностей. Від шотландців промовляв відомий правник Данкан Мекновтен. Шотландські часописи писали про подію підряд в кількох числах.

Потрібно щераз підкреслити, що українці в цій країні **не жаліли ні труду, ні гроша** для того, щоб подію, що її зорганізовано в противагу до московського галасу про «воз'єднання» провести на належному рівні. Часто з далеко віддалених місцевостей прибували на Віча українські патріоти, щоб своєю участю засвідчити, що тристалітно боротьбу проти ворога України — Москви веде одностайно цілий народ. Тисячі українців, що перебувають під сучасну пору у Великій Британії, своїми масовими акціями вказують на те, що їхні зусилля спрямовуються під кутом інтересу їхньої Батьківщини — України, що їхня любов до катованої, але **не скореної України**, їхня солідарність з героїчними воїнами УПА, їхня любов до Рідної Землі, зрошуваної впродовж соток років кров'ю наших предків-лицарів є не мертва. **Вона диктує нам діяти!** Переведені Віча це одна з тих дій.

Цього року злочинна імперіялістична Москва голосує про те, що український народ «торжественно і з одушевленням» відзначає і «радіє» з приводу 300-ліття «воз'єднання України з Московщиною».

Яке є дійсне наставлення українців супроти московських загарбників. Добре і вичерпно характеризує Звернення Організації Українських Націоналістів під керівництвом Степана Бандери, що його в цьому місці передруковується.

НАРОДЕ УКРАЇНИ!

Цього — 1948 року припадають трьохсотлітні роковини найбільшого в українській історії всенароднього визвольного постання українського народу — повстання під проводом Богдана Хмельницького.

Незабутній для українського народу, славний, переломовий в історії України 1648 рік.

Сторіччями жорстоко гноблений і експлуатований український народ сказав польсько-шляхетським гнобителям своє могутнє: досить! Годі довше терпіти! На святу боротьбу за наше визволення, за наші людські і національні права! Смерть ляхам — гнобителям і експлуататорам України!

Першим проти польського панування в Україні піднялося українське козацтво. На першу вістку про блискучу перемогу Хмельницького над поляками повстали проти польських загарбників також сотні тисяч українських міщан, духівництва, шляхти. Вогонь повстання охопив усю Україну. Множилися повстанські загони. З усіх кінців України стягався народ до армії Хмельницького, під його розумне керівництво, під його тверду руку.

Запалали польсько-шляхетські маетки. Покотилися на землю шляхетські та єзуїтські голови. Забагряніла від ворожої крові українська земля. Як щурі, з голим тільки тілом, тікали з України польські гнобителі, шляхетські грабіжники. Сторіччями переслідуваний і визискуваний народ чинив над своїми катами свій справедливий суд.

Підтримуваний могутньою хвилею всенароднього повстання, Хмельницький розвивав свій переможний похід. Козацькі армії здобували перемогу за перемогою. Під Корсунем в козацькі руки попали обидва польські гетьмани: Потоцький і Калиновський. Впрах розгромлено поляків під Пилявцями. В м. жовтні 1648 р. козацькі армії зупинилися аж під Замостям.

Польському пануванню в Україні покладено кінець. Могутня тоді Польща не встояла під напором українських народніх мас. Перед козацьким військом стояла відкрита і ніким не боронена дорога на Варшаву. Вєсь блиск, все багатство, вся, як могло здаватися, непереможність польської держави впродовж кількох місяців розвіялися як дим. В Україні святкував свою перемогу і встановлював своє панування єдиний справжній господар українських земель — український народ.

Переможне всенароднє повстання українського народу в 1648 році під проводом Богдана Хмельницького довело до національного визволення України з-під кількавікового польського панування і до відродження української державности у формі гетьманщини — Козацької Республіки. По кількох сторіччях політичного небуття український народ вийшов знов на історичну сцену. По кількох сторіччях нещадного гніту і експлуатації збоку шляхетсько-польських загарбників українські народні маси знов зажили вільним життям. Скінчилося переслідування українського козацтва. Звільнилося від нелюдської панщини і дикої сваволі польських панів українське селянство. Стало свободним українське міщанство. Ніхто не переслідував української Церкви, не знущався над людьми «грецької віри». Вся верховна влада в Україні опинилася в руках козацького гетьмана. «Та немає лучше, та немає краще, як у нас на Україні» — співав тоді про своє нове життя вільний український народ.

Та не довго тішився український народ своєю волею, здобутою власними силами, власною кров'ю.

Щоб закріпити свою перемогу над польськими загарбниками, які готувалися до нової війни проти звільнення України, Богдан Хмельницький у 1654 р.

заключив з московським царем відомий Переяславський договір. Метою цього договору була взаємна допомога обидвох союзних держав в їхній боротьбі проти спільного ворога — проти Польщі. Україна мала залишитися цілком окремою державою.

Та московські імперіялісти почали ломити цей договір зараз же в перші місяці після його підписання. Користаючи з ослаблення України визвольною боротьбою проти Польщі, московський цар вирішив знищити Україну, як самостійну державу, розтягнути над нею своє панування. Не допомогу дістала Україна від Москви, як цього хотів Хмельницький, як про це сьогодні брехливо кричить большевицька пропаганда, а, в наслідок віроломности і загарбництва московських імперіялістів, — нове поневолення, нове ярмо.

Московські імперіялісти завжди легковажили інтереси українського народу, і, ломлячи Переяславський договір, за рахунок України договорювалися з поляками.

Імперіялістична Москва, всупереч договорі, заклала в Україні свої гарнізони, насилала своїх воявод, грабила українське селянство, українські міста, вміщувалася в усі внутрішні справи України.

Кожне ослаблення України, українських гетьманів царська Москва завжди використовувала в тому напрямі, щоб щораз більше і більше вривати права українського народу.

В результаті такої політики у другій половині 18 ст. Україна опинилася в цілковитій московській неволі.

Російські царі знищили всі автономні права України. Вони зруйнували Запорозьку Січ — осередок українського козацтва. Сотні тисяч українських козаків російські царі винищили на каналних роботах, у военных походах. В тюрмах, на засланнях гинули сотні українських патріотів і самостійників. В Україну російські імперіялісти насилали десятки тисяч російських чиновників, генералів. Російський уряд конфіскував землі українських патріотів і передавав їх агентам російського імперіялізму. Селян закріпачено. Інтересам російської імперії підпоряд-

ковано українську торгівлю, промисловий розвиток. Російські гнобителі знищили все українське культурне життя, переслідували українську мову. Всякі прояви самостійницьких змагань серед українського народу жорстоко знищувалися, каралися.

Так, зламавши Переяславський договір, імперіалістична Москва знищила всі здобутки українського народу, завойовані ним власними силами у визвольній війні 1648 р.

Панування Москви в Україні сьогодні триває. На зміну російським царям прийшли російсько-більшевицькі імперіалісти у своїй гнобительській і експлуататорській політиці щодо України не тільки продовжують злочинну роботу своїх попередників-царів, а ще їх і перевищують.

Як тільки стало ясно, що московські царі змагають до цілковитого підкорення України під своє панування, український народ повів проти своїх нових гнобителів боротьбу. Український народ не на те піднімав повстання 1648 р., щоб тільки змінити польське панування на панування московське. Український народ піднявся проти Польщі на те, щоб бути вільним, на те, щоб позбутися всякого чужинецького ярма в Україні.

Боротьбу проти панування московських імперіалістів в Україні почав уже великий Хмельницький, вступивши в переговори про спільний протимосковський союз із Швецією. Цю боротьбу потім продовжували Виговський, Дорошенко, Мазепа, Полуботок, Орлик і інші гетьмани.

До такої боротьби закликав український народ Шевченко. Про Хмельницького, який заключив союз з Москвою, Шевченко писав: «Мир душі твоєї, Богдане. Не так воно сталось: москалики, що зустріли, то все очухрали».

Цю боротьбу з новою силою підняв український народ в 1917-20 рр.

Визвольну боротьбу проти московського панування в Україні продовжує український народ до сьогодні. В авангарді цієї боротьби йдуть сьогодні Організація Українських Націоналістів (ОУН), керована

на Степаном Бандерою і Українська Повстанська Армія (УПА).

З українським народом, який піднімався на боротьбу проти панування Москви в Україні, як сьогодні так і завжди в минулому російські імперіалісти розправлялися дуже жорстоко. В 1709 р. в одному тільки Батурині царські опричники вирізали понад 20 тисяч чоловік. Це саме було в цей час у Лебедині, в Переволочній, на Січі. Сьогодні з українським народом московсько-більшевицькі імперіалісти розправляються так само.

Народе України! Українці східних і західних областей!

Трьохсотрічні роківини великого повстання 1648 р. ми обходимо в умовах нової, московсько-більшевицької окупації, в умовах нового здушування большевицькою Москвою визвольного-революційного боротьби українського народу.

Ідея великого повстання 1648 р. — ідея вільної незалежної української держави — ще не здійснена. Діло великого Хмельницького — боротьба за цілковите звільнення українського народу від будь-якого чужинецького панування — ще не закінчено.

Як в умовах польської неволі до 1648 р. і в умовах царського панування до 1917 р., так і сьогодні в умовах московсько-більшевицького панування в Україні український народ терпить варварський гніт і експлуатацію, жорстокі знущання і переслідування. Стогне в колгоспному ярмі український селянин. Визискується український робітник. Терпить всякі знущання український працюючий інтелігент. Всіх нас, як народ, московсько-більшевицькі імперіалісти гноблять політично, культурно, експлуатують, винищують фізично. Всім нам, як народові, московсько-більшевицькі гнобителі — вірні спадкоємці всіх попередніх окупантів — готують смерть.

Геть з України московсько-більшевицьких окупантів — вірних спадкоємців польських і російсько-царських гнобителів України!

Всі на фронт революційної боротьби за наше національне й соціальне визволення. Всі на фронт спротиву гнобительській і експлуататорській політиці большевицьких імперіалістів в Україні! Всі під

прапором ОУН, УПА! Досить неволі і чужинецького ярма над нами!

Український народ, який в 1648 р. зумів звільнитися з-під польського панування, зуміє визволитися і з-під московсько-большевицького ярма.

Так як не вдалося знищити визвольних змагань українського народу ні шляхетсько-польським загарбникам, так не вдасться їх знищити і російсько-большевицьким ворогам України.

Виховані на традиціях 1648 р. і на традиціях боротьби проти панування російських імперіялістів в Україні, ми ніколи не погодимося на те, щоб в Україні панували чужинці, ніколи не погодимося бути рабами Москви.

Україна мусить бути й буде вільною. Цього не змінити ніколи і нікому. Цього хоче великий, пробуджений до нового життя, сорокмільйоновий український народ.

Вже не далекий час, коли український народ святкуватиме таку перемогу над імперіялістичною Москвою, як в 1648 р. він її святкував над імперіялістичною Варшавою.

Запорукою цьому є наш визвольно-революційний рух, очолюваний сьогодні ОУН і УПА, наша революційна організованість, наша багаторічна революційна боротьба — передвісник і підготовка нового 1648 р., цим разом скерованого проти Москви.

Хай вічно живе пам'ять 1648 р. — пам'ять великої переможної національної і соціально-визвольної революції українського народу!

Хай живе український народ, який ніколи не припиняв і не припинить боротьби за своє національне і соціальне визволення!

Хай живуть ОУН і УПА — бойовий авангард українського народу в його боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу.

Смерть московсько-большевицьким загарбникам сьогоднішнім окупантам України!
Травень, 1948.

**ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ**
Під керівництвом Степана Бандери

РЕЗОЛЮЦІЯ

Маніфестаційного Віча для відзначення 300-ліття боротьби України проти Московщини

Ми, українці, зібрані на цьому Маніфестаційному Вічі в Лондоні, дня 11. квітня 1954 р., приєднуючись до таких же маніфестаційних віч в Манчестері, Нотінгемі, Брадфорді та Единбурзі, заявляємо, що в 1654 р. обставини примусили Україну (Б. Хмельницького) шукати спілки з Московщиною, щоб оборонитись від Польщі, бо Україна була виснажена попередніми війнами та не могла самотужки подолати поляків. Москалі пішли на цю спілку з підступними замірами підступового підкорення України Московщині, що позначилось в перший же рік і привело до спротиву України та початку боротьби.

Ця боротьба на протязі 300 років мала різний характер і форми вияву, то пригасаючи майже до уявного спокою, то розгоряючись до кривавих сутичок та справжніх воєн в яких Московщина часто терпіла значні поразки, — довела Московщині та всьому світові цю істину, що українська нація незламна, її незмінне прагнення — відбудова САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ.

Советська пропаганда, перекручуючи історичні факти про «воз'єднання навіки» всіма силами намагається переконати українські маси у безпідставності та безвиглядності української боротьби проти Московщини, бо, мовляв, Москва вже давно дала волю Україні та допомогла українському народові звільнитись від поневолення.

Гучним святкуванням 300-ліття «воз'єднання» Московщина хоче розброїти український народ та

довести світові, що українське питання є виключно внутрішньо московською справою.

Для більшого запаморочення московська псевдонаука не соромиться відкидати доведену справжньою наукою етнічну відмінність українців від москалів та твердить, що, нібито, українці та москалі походять від «єдиного кореня древньоруської народности».

Про те, як Україна хотіла «навіки воз'єднатись» з грабіжницькою Московщиною найкраще свідчать такі факти:

а) розгром московського війська під Оршою в 1514 році під керівництвом князя Константина Острозького,

б) облога Москви в 1613 році під керівництвом Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного,

в) повне знищення московського війська в 1659 році під Конотопом Гетьманом Іваном Виговським,

г) знищення московських окупаційних залог в 1666 році Гетьманом Петром Дорошенком,

д) спротив Гетьмана Івана Мазепи Москві та бій під Полтавою в 1709 році,

е) війна з Московщиною в роках 1917-21,

є) партизанська війна після 1921 року аж до другої світової,

ж) боротьба Української Повстанської Армії в час другої світової війни та після неї, яка продовжується до сьогоднішнього дня.

Український народ, придавлений московським імперіалістичним окупантом, не має змоги виявити перед західним світом свою волю, тому ми, українські емігранти, в імені українського поневоленого, але не скореного народу, розкриваючи підступність та брехливість московських тверджень про «воз'єднання» України з Московщиною, — стверджуємо перед цілим західним світом: Український народ бореться, бореться та буде боротись за САМОСТІЙНУ СОБОРНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ і в перемогу над загрозою для цілого вільного світу — Москвою, український народ непохитно вірить.

МОСКВІ НЕ ПОДОЛАТИ УКРАЇНУ.

УКРАЇНА БОРЕТЬСЯ Й ПЕРЕМОЖЕ!